

*Альона Коцюк, студентка 4 курсу
Дарина Крижанівська, студентка 4 курсу
Державний торговельно-економічний університет, м.Київ
Науковий керівник: Белянко Л.Л., к.е.н., старший викладач*

ВАЛЮТНИЙ КОНТРОЛЬ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Валютне регулювання і контроль — це важливі інструменти валютної і грошово-кредитної політики. Згідно з діючим законодавством Національний банк України є органом валютного контролю. Метою валютного контролю є забезпечення дотримання резидентами та нерезидентами валютного законодавства[3]. З 24 лютого, коли на всій території України був введений воєнний стан, Національний Банк України оперативно прийняв Постанову Правління №18 від 24 лютого 2022 р. “Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану” [1], якою встановив низку обмежень для роботи всієї банківської системи. Ці обмеження вплинули як на операції фізичних осіб, так і на діяльність суб’єктів господарювання.

Згідно з пунктом 12 Постанови НБУ № 18 від 24.02.22 банкам забороняється здійснювати за дорученням клієнтів торгівлю валютними цінностями, окрім: продажу клієнтами іноземної валюти в безготівковій формі банкам (окрім російських та білоруських рублів); здійснення банками за дорученням клієнтів валютних операцій з обміну іноземної валюти в межах 1 групи Класифікатора іноземних валют; купівлі іноземної валюти для забезпечення компенсаційних виплат під час довготермінового відрядження та забезпечення діяльності працівників апаратів військових аташе та апаратів представників Міністерства оборони України при закордонних дипломатичних установах України; купівлі клієнтами іноземної валюти на умовах “форвард” за форвардними договорами, укладеними до 23 лютого 2022 року; купівлі іноземної валюти з метою проведення валютних операцій, визначених у пункті 14 Постанови НБУ № 18 від 24.02.22 пункту 44 розділу IV Положення № 5; купівлі іноземної валюти резидентом для покриття акредитиву, відкритого банком-емітентом на користь нерезидента [1].

Згідно з пунктом 17 Постанови НБУ № 18 від 24.02.22 банкам забороняється здійснювати будь-які валютні операції: з використанням російських рублів та білоруських рублів; учасником яких є ЮО або ФО, яка має місцезнаходження (zareєстрована або постійно проживає) в Російській Федерації або в Республіці Білорусь; для виконання зобов'язань перед ЮО або ФО, які мають місцезнаходження (zareєстрована або постійно проживає) в Російській Федерації або в Республіці Білорусь[4].

Водночас, з 06.09.2022 згідно постанови Правління НБУ №197 від 02 вересня 2022 року "Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року №18"[2] вносяться зміни: уповноважений банк не має права купувати іноземну валюту за дорученням клієнта-резидента, який має кошти в іноземних валютах, розміщених на поточних та вкладних (депозитних) рахунках, в цьому та/або інших банках. Для здійснення розрахунків у іноземній валюті клієнт-резидент має спочатку використовувати наявну в нього іноземну валюту, а далі, за необхідності, купувати її на валютному ринку України. Дана вимога не поширюється, якщо загальна сума коштів в іноземних валютах, на дату купівлі іноземної валюти, менша в еквіваленті 400 000 грн.

Наразі НБУ продовжує вживати заходів для збільшення пропозиції готівкової валюти, урегулювання бізнесом зовнішньої заборгованості та захисту міжнародних резервів. Національний банк оновлює та уточнює валютні обмеження, необхідні для забезпечення макроекономічної стійкості України. Так, із 6 вересня 2022 року набрала чинності низка змін, що стосуються таких питань: готівковий сегмент валютного ринку - Національний банк сприяє збільшенню пропозиції в готівковому сегменті валютного ринку – до обсягу

готівкової валюти, який банк може запропонувати населенню, включатиметься весь обсяг придбаної ним із 13 квітня 2022 року в громадян безготівкової валюти, а не половина від нього.

В підсумку варто зазначити, що в умовах воєнного стану національна економіка переживає мінливість курсу української валюти. Даний факт призводить до зменшення обсягу інвестицій та експорту, соціально-економічної деградації. Валютне регулювання та контроль з боку держави є об'єктивною економічною необхідністю, яка зумовлена міжнародною економічною інтеграцією України до світового співтовариства та пов'язана з міжнародною кооперацією виробництва і розширенням міжнародної торгівлі, що спричинило вихід процесу концентрації і централізації капіталу за межі національних кордонів. Коливання обмінних курсів у воєнний час має багатосторонній та могутній вплив як на національні економіки, так і на світову економіку, тому проблема стабілізації обмінного курсу валют потребує подальших глибоких досліджень науковців та практиків як українських та і світових фінансових експертів-практиків.

Список використаних джерел:

1. Постанова № 18 від 24.02.2022 Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>
2. Постанова № 197 від 02 вересня 2022 року "Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року №18" URL:
3. Манжура О., Каус Н., Краус К. Інструменти та механізми регулювання валютного ринку в умовах інституціональних змін національної економіки. Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій, 2(10), 4-18. 2022. URL: <https://doi.org/10.32750/2022-0201>
4. Онищенко В. Обмеження валютних операцій в умовах воєнного стану. 2022 URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/9386-obmejennya-valyutnih-operatsiy-v-umovah-vonnogo-stanu>